

ЁШЛАР - ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН БУНЁДКОРЛАРИ**М.Н. Содиқова.**

Аннотация: мақолада ҳозирги кунда Ўзбекистон Республикасида ёшларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш бўйича олиб борилаётган давлат ислохотлари, уларга тадбиркорлик, бизнес соҳаларида яратилаётган имтиёзлар ва уларнинг амалий кўрсаткичлари ҳақида маълумотлар берилган.

Таянч сўзлар: иқтисодий ислохот, ёшлар дафтари, темир дафтар, аёллар дафтари, маҳаллабай.

Янги Ўзбекистон –бу аввало, янгича иқтисодий муносабатлар, янгича иқтисодий дунёқараш демакдир.¹ Бозор муносабатларига асосланган давлатимиз иқтисодиёти янгича иқтисодий ислохотлар ила қайта қурилмоқда. Аҳолининг турмуш даражасини ошириш, халқ фаровонлигини янада яхшилаш, даромадларини кўпайтириш, камбағалликни қисқартириш, қишлоқ ва шаҳарлар инфраструктурасини янгилаш иқтисодий стратегиямизнинг энг муҳим йўналишлари ҳисобланади. Ижтимоий муаммоларни ҳал этишнинг янгича ва ўзига хос тизими, яъни “темир дафтар”, “аёллар дафтари”, “ёшлар дафтари”, “маҳаллабай”, “хонадонбай” ишлаш усуллари миллий қадриятларимизга, урф-одатларимизга мос равишда жорий этилди. Ушбу ишлаш тизими орқали оила, хотин-қизлар, ёшларнинг муаммолари ўз жойида ва аниқ ўрганилиб ечимлари ҳал этилмоқда, кексалар, ногиронлар, оғир аҳволга тушиб қолган инсонларга ҳам амалий ёрдамлар қилинмоқда.

Юртимизда олиб борилаётган ислохотларнинг самарали амалга оширилишида ёшларимиз ҳал қилувчи куч сифатида асосий роль ўйнайди. Давлатимиз ва жамиятимиз эътиборида бўлиб турган ижтимоий қатламлардан бири ёшлар бўлиб ҳисобланади. Ёшларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш улардаги бор имкониятлардан фойдаланишга ва ўз иқтидорларини янада намоён этишига баркамол ёш авдлони тарбиялаш ва ёшларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларини таъминлаш давлатимиз олдида турган вазифалардан бири бўлиб бу давлат ва жамият тараққиётининг муҳим омили бўлиб ҳисобланади. Ёшларга оид давлат сиёсатининг ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлаш мақсадида 14.09.2016 йил “Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида”ги ЎРҚ-406-сонли Ўзбекистон Республикаси Қонуни қабул қилинди. Ўзбекистонда 30 июнь — «Ёшлар куни» деб эълон қилинди. Турли соҳаларда юксак натижа ва ютуқларга эришаётган фидойи ёшларимизни рағбатлантириб бориш мақсадида «Мард ўғлон» давлат мукофоти ва «Келажак бунёдкори» медали таъсис этилди. Ёшларни маданият, санъат, жисмоний тарбия ва спортга кенг жалб этиш, уларнинг ахборот технологиялари бўйича саводхонлигини ошириш, ёшлар ўртасида китобхонликни тарғиб қилиш, хотин-қизлар бандлигини таъминлаш вазифаларини ўз ичига олган бешта муҳим ташаббус амалга оширилмоқда. Шундай ислохотларнинг давоми сифатида 2020йил 30-

¹ Шавкат Мирзиёев “Янги Ўзбекистон демократик ўзгаришлар, кенг имкониятлар ва амалий ишлар мамлакатига айланмоқда” Тошкент-“Ўқитувчи”-2021 йил.

июнь куни Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатини тубдан ислоҳ қилиш ва янги босқичга олиб чиқиш чора-тадбирлари тўғрисида” ПФ-6017-сон Фармони қабул қилинди. Фармонга мувофиқ Ўзбекистонда ёшларга оид давлат сиёсатини янги босқичга олиб чиқиш, ёшлар соҳасидаги муаммоларга самарали ечимлар ишлаб чиқиш, ваколатли органлар фаолиятини самарали ташкил этиш ва мувофиқлаштириш, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 27 декабрдаги мамлакат ёшлари билан учрашувида белгиланган вазифаларни амалга ошириш мақсадида: Ўзбекистон Республикаси Ёшлар ишлари агентлиги (Агентлик) ҳамда унинг Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар бошқармалари ва туман (шаҳар) бўлимлари ташкил этилди. Агентликнинг асосий вазифа ва фаолият йўналишлари белгиланди. Агентлик, жумладан, ёшлар билан боғлиқ соҳа ва йўналишларда ягона давлат сиёсати, стратегик йўналишлар ва давлат дастурларини ишлаб чиқади ҳамда амалга оширади. Шунингдек, Агентлик ёшлар сиёсати соҳасидаги қонун ҳужжатларига риоя этилиши устидан давлат назоратини амалга оширади. Фармонга мувофиқ, Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатини янада ривожлантириш борасидаги чора-тадбирларни амалга ошириш бўйича мувофиқлаштирувчи кенгаш ташкил этилди ҳамда унинг асосий вазифалари белгиланди. Агентлик ҳудудлар кесимида ишсиз ёшлар рўйхатини шакллантиради ҳамда уларнинг бандлигини таъминлашга қаратилган манзилли чора-тадбирларни амалга оширади. Шунингдек, юқори касбий салоҳиятга эга, ташаббускор ва ислохотларни амалга оширишда фаол иштирок этувчи ёш кадрлар захирасини шакллантиради.

Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисидаги Қонуннинг 5-моддасида² асосий йўналишлар белгиланган бўлиб, унда иқтидорли ва истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватлаш ҳамда рағбатлантириш, ёшлар тадбиркорлигини ривожлантириш учун шарт-шароитлар яратиш, ёшларни ишга жойлаштириш ва уларнинг бандлиги учун шарт-шароитлар яратиш каби зарур масалалар белгилаб қўйилган.

20.04.2021йилдаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ёшларнинг тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш ва бандлигига кўмаклашиш, уларни ижтимоий ҳимоя қилиш ҳамда бўш вақтини мазмунли ташкил этишга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПФ-6208-сон Фармони ёш тадбиркорларга бир қанча қулайликлар, имтиёзлар яратди. Ушбу фармон билан ёшларни қўллаб-қувватлаш тизими янада такомиллаштирилди, уларнинг бандлигига кўмаклашиш механизмлари белгиланди, тадбиркорлик ғоя ва ташаббуслари рағбатлантирилди, ёш тадбиркорлар муносиб даромад олиши учун қўшимча шароитлар яратилди, бу борада олиб борилаётган ишлар янги босқичга кўтарилди.

Ушбу Фармон ижроси доирасида 2017 — 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини «Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустақкамлаш йили»да амалга оширишга оид давлат дастури ижросини таъминлаш мақсадида: Ёшларни

² “Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида”ги Қонун. -14.09.2016 й.

тадбиркорликка жалб қилиш, уларни доимий иш билан банд қилиш, қўшимча даромад олиши учун қулай шарт-шароитлар яратиш бўйича бир қатор янги тартиблар жорий қилинди, унга мувофиқ: 2021 йил 1 майдан бошлаб 2023 йил 1 январга қадар иш берувчиларга (бюджет ташкилотлари, давлат корхоналари, устав жамғармаси (капитали)да давлат улуши 50 фоиз ва ундан ортиқ бўлган юридик шахслар бундан мустасно) улар томонидан 25 ёшдан ошмаган ходимлар учун тўланган ижтимоий солиқ суммаси Давлат бюджетидан тўлиқ қайтариб берилди. Бунда, ижтимоий солиқ суммаси ёш ходимлар олти ой давомида узлуксиз меҳнат фаолиятини амалга ошириши шарти билан еттинчи ойдан бошлаб қайтарилди. «Ёшлар дафтари»га киритилган ёшларга тадбиркорлик фаолиятини бошлаш ва ўзини ўзи банд қилишга зарур бўлган асбоб-ускуналар ва меҳнат қуролларини харид қилиш учун базавий ҳисоблаш миқдорининг 40 бараваридан кўп бўлмаган миқдорда «Ёшлар дафтари» жамғармалари ҳисобидан субсидия ажратилди.

«Ёшлар дафтари»га киритилган ишсиз ёшларни ишга қабул қилган тадбиркорлик субъектларига давлат мулкани ижарага олишда ижара тўловларидан имтиёзлар тақдим этилди. 2021 йил 1 июндан бошлаб «Ёшлар дафтари»га киритилган тадбиркорлик фаолиятини бошлаш учун бино ва иншоотларни ижарага олган ёш тадбиркорларга бир йиллик ижара харажатларининг 30 фоизи, бироқ базавий ҳисоблаш миқдорининг 25 бараваригача бўлган миқдори «Ёшлар дафтари» жамғармалари ҳисобидан компенсация қилинди. Профессional таълим ташкилотларида таҳсил олаётган «Ёшлар дафтари»га киритилган ёшларга улар ишлаб-чиқариш ёки хизмат кўрсатиш корхоналарида амалиёт ўтаган вақтида, бироқ олти ойдан кўп бўлмаган муддатда профессионал таълим ташкилотлари томонидан Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан базавий ҳисоблаш миқдорининг икки баравари миқдоридан ҳар ойлик субсидия ажратилди. Иқтисодиёт соҳасидаги ислохотларнинг давоми сифатида 23.02.2024 йил Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон -2030” стратегиясини “Ёшлар ва бизнесни қўллаб-қувватлаш йили”да амалга оширишга оид давлат дастури тўғрисида”ги ПФ-37-сонли Фармони қабул қилинди. “Ўзбекистон – 2030” стратегиясида белгиланган кенг кўламли ислохотларни 2024 йилда самарали амалга ошириш учун бир қанча давлат органлари ва идораларига бир қатор вазифалар белгиланди. Жумладан, **2024 йил 1 июндан бошлаб “Ёш тадбиркор” танловларини ўтказиш амалиёти йўлга қўйилиши, Ёшлар ишлари агентлиги томонидан танлов асосида “маҳалла – туман – вилоят – республика” босқичларида ёшларнинг истиқболли бизнес лойиҳа ва ғоялари сараланади.** Бунда, **ногиронлиги бўлган ёш тадбиркорларнинг лойиҳа ва ғояларига** алоҳида эътибор қаратилиши, республика босқичида саралашдан ўтган ҳар бир лойиҳага базавий ҳисоблаш миқдорининг **1 000 бараваригача** миқдордаги имтиёзли кредитлар ажратилиши, ғолиб бўлган бизнес лойиҳа ва ғоялар эгалари Ёш тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш жамғармаси ҳисобидан **хорижий давлатларга малака оширишга** юборилиши кўрсатиб ўтилди..Мазкур вазифаларни тўлиқ, сифатли ва сўзсиз бажарилиши учун масъуллар этиб **Ёшлар ишлари агентлиги, Савдо-саноат палатаси** ва **Ўзбекистон ногиронлар уюшмаси** белгиланди.

Миллий иқтисодиётни ривожлантиришнинг асосий омили сифатида **бизнес учун** янада қулай шароитларни яратиш мақсадида **“Бизнесни қўллаб-қувватлаш дастури”** доирасида **2024 йил якунига қадар:** комплекс қўллаб-қувватлаш чора-тадбирларини амалга ошириш орқали **2 миллион аҳолини бизнесга жалб қилиш, янги иш ўринларини** яратиш орқали **5 миллион аҳолининг бандлигини** таъминлаш учун зарур шароитлар яратиш белгиланди.

Бозор иқтисодиётига асосланган мамлакатимиз бугунги иқтисодий тараққиётининг бош масалаларидан бири сифатида бизнесни қўллаб –қувватлаш, тадбиркорликни ва хусусий мулкни ҳимоя қилиш бўлиб, бу иқтисодий тараққиёт омилларининг мезонидир.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. “Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида”ги Қонун.14.09.2016й.
2. Шавкат Мирзиёев “ Янги Ўзбекистон демократик ўзгаришлар. Кенг имкониятлар ва амалий ишлар мамлакатига айланмоқда”-Тошкент- 2021й.
3. Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатини тубдан ислоҳ қилиш ва янги босқичга олиб чиқиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2020 йил 30 июндаги ПФ-6017-сон Фармони.
4. “Ёшларнинг тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш ва бандлигига кўмаклашиш, уларни ижтимоий ҳимоя қилиш ҳамда бўш вақтини мазмунли ташкил этишга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 20.04.2021 йил.ПФ-6208-сон Фармони.
5. “Ўзбекистон-2030 стратегиясини Ёшлар ва бизнесни қўллаб-қувватлаш йилида амалга оширишга оид давлат дастури тўғрисида”ги 23.02.2024й.ПФ-37-сон Фармони.
6. Toxirjon, U. (2024). XALQARO O ‘QISH SAVODXONLIGINI O ‘RGANISH (PIRLS). Integration of Economy and Education in the 21st century, 2(2), 14-17.